СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 66. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 22-го березня, 1937. VOL. XLV. No. 66. Jersey City, N. J., Monday, March 22, 1937. THREE CENTS

КОНҐРЕС ПРОТИ СИДЯЧИХ СТРАЙКІВ

ВАШИНҐТОН. — В обох палатах конґресу знялася через повінь сидячих страйків у краю справжня буря протестів. Ріжні сенатори й конґресмени висказували про ті страйки свої погляди, винуючи за них ріжні чинники: робітників, великі підприємства, політиків, суди, президента Рузвелта й інших.

Сенатор Елендер з Луізіяни виступив з заявою, що, якщо Джан Луис справді відповідає за рух за сидячі страйки, то він є зрадником американських ідеалів і загрозою для мира й добробуту краю. Сенатор Бора говорив, що за сидячі страйки треба винувати не одних тільки робітників, але й великі, монопольні промислові підприємства; на його думку, не вільно карати робітників, поки не зроблено нічого з промисловими монополіями. Сенатор Бейлі виступив проти заяви сенатора Робинсона, що, мовляв, уряд не може братися до справи сидячих страйків, бо найвищий суд Злучених Держав не признав важности закону Ваґнера про робітничі відносини.

Не менше бурливою була дебата в палаті послів.

СУД ПРИКАЗУЄ АРЕШТУВАТИ 6,000 СИДЯЧИХ СТРАЙКАРІВ.

ДІТРОЙ. — Суддя Ален Кемпбел видав приказ поліційній владі арештувати 6,000 сидячих страйкарів у 8 автомобільних фабриках підприємства Крайслера, що мали покинути ці фабрики до минулої середи. Цей приказ рівночасно уповажняє поліцію арештувати Джана Луиса, голову Комітету для Промислової Орґанізації; Гомера С. Мартина, президента юнії автомобільних робітників, та коло 70 інших урядників і орґанізаторів цих двох орґанізацій.

Шериф цього повіту заявив, що він не має на виконання цього приказу досить сили. Він відкликався по поміч до стейтового ґубернатора, але цей заявив, що він аж тоді буде могти інтервеніювати, як шериф покаже, що він не маю сили виконати судовий приказ.

РОЗКОПУЮТЬ РУМОВИЩА ШКОЛИ, ЗНИЩЕНОЇ ВИБУХОМ.

НЮ ЛОНДОН (Тексас). — Ратункові відділи вже розкопали румовища публичної школи, в котрій скоївся у четвер страшний вибух. Добуто вже всіх учителів і дітей, що були в школі. Числа жертв подають принаймні на 380, але пропускають, що вони досягнуть може й до 500. Декотрі родини втратили всіх дітей. Родичі ходять по похоронних заведеннях, розпізнаючи свої діти. Плянують масові похорони.

Тимчасом ведуться кілька урядових слідств, що мають установити причину катастрофи. Покищо найбільше розслідників схиляється до думки, що вибух скоївся через це, що в просторі між землею й підлогою першого поверху зібралося багато природного ґазу, що тут добувається з землі, і цей ґаз з якоїсь причини займився.

СПОДІВАЮТЬСЯ ЗРОСТУ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ.

НЮ ЙОРК. — На зборах орґанізації мешканців кооперативних домів у Бронксі виступав з промовою Джейкоб Бейкер, предсідник установленої президентом Рузвелтом комісії, що розсліджувала кооперативний рух в Европі. Бейкер говорив про сильний розвій кооперацій в Анґлії, скандинавських краях, Франції, Чехословаччині й Швайцарії та заповідав, що вони незатовго широко розвинуться у Злучених Державах.

КАТОЛИЦЬКЕ ВІЧЕ ПРОТИ МАДРИДСЬКОГО УРЯДУ.

НЮ ЙОРК. — У Карнеґі Гол відбувся заходами бувших студентів Фордгемського університету „симпозій" у справі горожанської війни в Еспанії.

Між бесідниками були: анґлійський письменник Гилер Белок; Роберт Генон, президент Фордгемського університету; Дж. Кастіелльо і інші. Бесідники виступали проти мадридського уряду як уряду комуністів, анархістів і інших виворотних елементів, що йдуть передівсім на знищення церкви.

ЗНАЙШЛИ ДОКАЗ, ЩО ЛЮДИ ЖИЛИ В ЧАСАХ МАМУТА.

ФЕРБЕНКС (Аляска). — Сюди привезено в дорозі до Ню Йорку останки переісторичного звіра з породи слона, мамута, при чому цей оказ має на собі доказ, що в часи мамута жили люди: у горішній щоці мамута застряг кремінний конець списи.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ ОБМАНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім федеральнім суді покінчилася в четвер розправа проти 13 осіб, обвинувачених за вживання почти для видурювання людей грошей на фальшиві підприємства. Розправа широкого розголосу, бо головним обвинуваченим є Волес Ґарленд, бувший почесний студент Ейльського університету, а між пошкодованими є Ервинґ Фишер, університетський професор господарства. Присяжні судді признали обвинувачених винуватими. Суддя обіцяв видати присуд у вівторок.

ПОДІЛЛЯ В ОЧАХ ПОЛЬСЬКОГО ШОВІНІСТА.

Появилася книжка Т. Кунцека п. з. „Пшеводнік по воєвудстве тарнопольскім" з мапами та ілюстраціями. Автор описує цю українську територію в крайне шовіністичний спосіб, натягаючи факти і фальшуючи дійсність.

АКАДЕМІЯ ПОЕТІВ.

В Парижі основано ще одну Академію, якої членами є самі поети. Нова Академія має назву — Стефана Малярме (французький поет-символіст 1842—1898). Академія має покищо 11 членів-поетів, що раз на тиждень сходяться в давньому мешканні Малярме. Ця Академія визначила вже навіть річні нагороди за найкращий поетичний твір; біда тільки в тому, що покищо не має вона — як кажуть втаємничені — грошей.

ПРИТУЛОК ДЛЯ ЗЛОДІЇВ.

В місті Бельфаст (Ірляндія) заснував колишній каторжник притулок для кишеневих злодіїв. Замолоду був він нераз караний за такі злочини, Згодом доробився бездоганними підприємствами маєтку. До заснованого пристановища приймають лише старих кишеневих злодіїв, що не хочуть уже цим ремеслом заробляти собі на щоденний хліб.

КІНО В АФРИЦІ.

Ця частина світа „модернізується" і під цим оглядом. Доказом цього скорий приріст кінотеатрів в Африці. В останньому часі прибуло 300 кін в Полудневій Африці, 33 в західній, в Єгипті 102, 130 в Альжирі і 27 в Тунісі. Це робить у сумі 676 звукових кінотеатрів, не враховуючи поважного числа німих кін, які все ще мають успіх серед чорних та брунатних африканських мешканців.

ДОВГИ НОВОРОДКА.

Коли у французькій родині вродиться дитина, то вже у хвилині своїх народин вона обтяжена довгом 14,000 франків. Це частина з державних довгів Франції. Під цю пору державні французькі довги дають суму 560 міліярдів франків на 41 міліонів мешканців. За рік мусітиме держава ще „видусити" зі себе 38 або 39 міліярдів, так, що на голову кожного француза спадає нове обтяження довгом приблизно 950 франків.

ГОЛ ПРО НЕМИНУЧІ НАСЛІДКИ ЗАГАЛЬНОГО ЗБРОЄННЯ.

Вашинґтон. — Секретар стейту Кордел Гол виступав як свідок перед комітетом палати послів для видатків і в своїх зізнаннях заявив, що загальні перегони европейських держав в узброюванню мусять неминучо довести до економічної катастрофи вже протягом менче-більше одного року.

КЛОПІТ З ВЕЛИКАНАМИ.

НЮ ЙОРК. — 51,000-тоновий італійський корабель „Рекс", пятий з ряду найбільший корабель світа, виїзджаючи з порту в пятницю сполудня, вдарив під напором вітру об причал на 48-мій вулиці. Сотки людей, що стояли на причалі, дивлячися на відізд корабля, побачивши, як дубові сваї й залізні стовпи почали гнутися, скрикнули зі страху й стали тікати назад. Корабель скоро відбився від причалу й виплив на ріку. Оглядини корабля показали, що він шкоди не мав, і він поплив у дальшу дорогу. З людей на причалі теж ніхто не був ушкоджений.

ВЕЛИКА ФІЛЬМА ПРО ФРАНЦУЗЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ.

Французька Ґенеральна Конфедерація Праці хоче почати реалізацію великої історичної фільми з часів французької революції (1789). Режисерію і технічний провід фільми доручено французькому режисерові Жанові Ренуарові. Наголовок фільми ще не устійнений. Фільма не обмежиться тільки до представлення великих героїв революції, але покаже теж юрбу, масу, що була душею революції, отже робітників, селян, дрібних міщан та інших. Спеціяльну увагу звернено на правдиве історичне зображення тієї доби. Музичну частину фільми доручено французьким молодим музикам, які працювали вже при фільмі Ромена Ролянда „14. липня". Капітал, потрібний до реалізації тієї фільми, зберуть тим способом, що між членами і симпатиками Ґенеральної Конфедерації П Праці розпродадуть 1,500,000 білетів по 2 франки.

ВБИВСТВО ПАЧКАРЯ.

Стежа Прикордонної Сторожі зі станиці Розтоки, повіт Косів, стрінула припадком шість пачкарів, що пачкували румунську горівку. Пачкарі почали втікати, а тому, що не послухали заклику станути, один зі стражників покористувався пальною зброєю й вбив одного пачкаря на місці. Тотожности вбитого не устійнили. У наплечнику мав він горівку румунського походження.

КРАЙ НАЙБІЛЬШИХ КУРЦІВ.

З Букарешту доносять: На підставі річного звіту тютюнового монополю має Румунія близько 5 міліонів курців, між ними міліон жінок. Кожний курець зуживає пересічно на рік 3 кґ. тютюну. Річно продають 12 міліярдів 500 міл. штук папіросок, 18 міл. циґар і 31. міл. люлькового тютюну. Кажуть, що Румунія має найбільше число курців у Европі.

ЛЯ РОК ПЕРЕСТЕРІГАЄ БЛЮМА.

ПАРИЖ. — Полковник Ля Рок, голова французької Соціяльної Партії, що має фашистівські погляди, заявив, що коли премієр Блюм буде далі примінювати тиранічні акти до його партії, то тим готов викликати небезпечні повстання.

ДЕРЖАВНА МУЗИЧНА НАГОРОДА.

Державну музичну нагороду в сумі 5,000 зл. признано 25. лютого проф. Вол. Войтовичеві за заслуги в ділянці музичної культури в Польщі. Лавреат має 38 літ, є родом з Дунаєвець на советському Поділлі, учився в Камянці і дався опісля пізнати не тільки як педаґоґ, але й композитор, пяніст і музичний діяч.

ЛЕТУНСЬКИЙ СПОРТ В АНҐЛІЇ.

На підставі останніх звідомлень, що їх подають лондонські часописи скількість анґлійських спортових клюбів, які займаються летунством, осягнула в минулому році цифру 57. Ті клюби, які пропаґують дуже сильно летунство серед шкільної молоді і серед старшого громадянства, мають уже більше як 12,000 членів.

СУЧАСНИЙ МОЙСЕЙ.

У лічниці в Лідеї (Францiя) помер 70-літний старець Альберт Іґнотус (Невідомий), якого називали „сучасним Мойсеєм".

Підчас великої повені в 1866 р. знайшли Альберта у колисці, що плила по воді. До 15. років виховували Іґнотуса у захисті, відтак усиновив його якийсь швець. Пізніше працював він у фабриці фарб. Багато літ тому видрукував він у часописах заклик, у якому просив відгукнутись ті особи, які знають щонебудь про те, яким чином опинився він у колисці. У відповідь дістав він багато листів, але ніодин із них не вияснював тайни походження Альберта. Жінка Іґнотуса говорила, що її муж був без сумніву сином багатих родичів, бо колиска, що її знайшла була дуже багата і також білля дитини.

МАТЕРІ, ЩО ЗІДАЮТЬ СВОЇХ ДІТЕЙ.

Недавно писали ми про білі плями на земній кулі — краї, що їх ще люди не розслідили. Зі звідомлень експедиції княжни Марії Бонапарте, яка перебувала кілька літ тому у середущій Австралії, довідуємось прецікаві подробиці про дике племя туземців. Це племя зовсім не знає слова „батько". Дикуни зовсім не зясовують собі справи, що таке порід. Дитина, що вродиться дикунці, є на їх думку втіленням одного із предків жінки. Мати любить і піклується тільки першою дитиною. Але дальших своїх дітей має мати право зїсти і рідко коли дикунка-мати не користається таким привілеєм і відмовляється від такої лакоминки.

Не знають теж ті австралійські дикуни що таке „митися", „чиститись". Тих слів нема в їх мові.

Коли хтось занедужає, його закопують ще живого до землі „щоб він не мучився і не дошкулював іншим".

ПОСТИШЕВА ОСТАТОЧНО „ПРОЧИСТИЛИ"

МОСКВА. — Павла Постишева, секретаря комуністичної партії київського округа, остаточно усунено з його дотеперішнього уряду. Він обняв подібний уряд, але в глухім куті — в Куйбишівській окрузі. Постишев, хоч досі був на Україні формально невисоким урядовцем, на ділі був довгі літа довіреним Москви і диктатором України. Він безоглядно переводив „чистки" й довів до самоґубства Скрипника. Та, як видно, й цього ще Москві замало. Усуваючи його з України, київський комуністичний комітет ухвалив рівночасно резолюцію, в якій гостро натаврував дотеперішню адміністраційну політику, яка не вміла якслід боротися з ворожими елементами в Україні. „Асошіейтед Прес", подаючи про це новинку, каже, що усунення Постишева з України потверджує, що комуністична партія в Україні знайшлася в клопотах.

ДАЛЬШІ МАСОВІ АРЕШТИ В УКРАЇНІ.

БЕРЛІН. — „Анґріф" повідомляє, що арешти серед членів опозиції в Україні ведуться далі. На Поділлі арештували секретаря партії Свірського, обвинуваченого в контрреволюційній пропаґанді. В Винниці арештували двох партійних урядовців, Закубіна й Ґібеля, що кермували пропагандовим відділом компартії в Україні. В Дніпропетровську арештували в останніх днях цілу опозиційну ґрупу: Голушенка, Красного, Ахметова, Ганріка і 30 інших партійців. В Києві арештували голову союзу українських письменників, Сенченка, за участь в опозиційних виступах. Арештували також секретаря всесоюзової спілки письменників, Пікеля, в Москві. В останніх днях советські суди видали знова низку присудів смерти. В Новосибірську засудили на смерть двох залізничників за саботаж; один з них мав знищити 150 льокомотив.

МАРЕВО НОВОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ.

МОСКВА. — По вісткам з Москви, Україні знову загрожує великий голод. Московська влада держить в строгій тайні вістки про те, що виливи Дніпра і Дону спустошили засіви в найурожанішій частині України, яку зовуть „шпихлірем" СССР. Одночасно надходять вістки про випадки саботажу по колхозах. Колхозники ховають, або продають тайком збіжжя, призначене на весняні засіви. Вислані проти колгозників спеціяльні відділи ҐПУ не можуть багато вдіяти проти солідарности селянських мас.

МАСОВА ВТЕЧА СЕЛЯН З КОЛГОСПІВ.

МОСКВА. — У московській „Правді" появилася стаття під заголовком „Демократизація колхозів" (колективних господарств), яка кидає цікаве світло на стан цих господарств. З неї довідуємося між іншим, що в красноярській області пропало марно 25,000 гектарів збіжжя, яке залишилося на полях під снігом. Не диво, пише автор, що число колгоспників у цій області сильно змаліло в порівнанню з минулими роками. Дальше автор статті вказує на таку аномалію, що завдяки нездарности управ коглоспів вигинули з голоду цілі маси приватницької худоби колгоспників, бо управи колгоспів не постаралися про пашу для худоби.

ПОЛЯКИ ДАВЛЯТЬ НЕ МЕНШЕ БОЛЬЩЕВИКІВ.

ЛЬВІВ. — Польський уряд вже незадоволяється давленням українців на культурнім, економічнім і політичнім полі зверху, а починає втручуватися безпосередно до українських інституцій, та ділати на них зі середини. Староста Касаля з Ґородка Ягайлонського письмом з 22 лютого ц. р. зажадав від виділу читальні Просвіти в Любіню Великім, щоб зчеркнув зі своїх членів вісьмох українських громадян-патріотів, а саме: Михайла Барана, Василя Цигіля, Йосифа Маґоцького, Петра Сярого, Андрія Гайдучка, Григорія Сярого, Івана Соловія і Степана Борецького. Письмо має наказ негайного виконання. Староста мотивує свій розпорядок тим, що цього потрібно „з огляду на безпеку спокою і публичного порядку". — Подібне діється по інших місцевостях. В бібрецькому повіті кілька сокільських гнізд дістали теж розпорядок від старости, щоб під загрозою завішення діяльности товариства голова і дехто з членів старшин гнізда негайно уступили з проводу.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

ЛЬВІВ. — В Тернополі відбулася 3-го березня ц. р. розправа проти 21-літнього селянина зі Ступок, Степана Шахрая. Прокуратор притягнув його до відповідальности за злочин державної зради, яку він поповнив вступаючи до ОУН і виконуючи накази цеї орґанізації. Акт обвинувачення каже, що поліцай зловив його в моменті, коли підсудний прибивав на польськім „Людовім Домі" відозву ОУН, яка підбурювала проти польської держави. Підсудного засуджено на два роки вязниці.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адр з: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЦІНИ ПОЖИВИ

Кілька днів тому видала Федеральна Торговельна Комісія звіт з свого дволітнього розсліду цін поживи. Звісно, що ціни поживи на загальний погляд не мають такого життєвого значіння для маси людей в Америці, як бомбардування Мадриду або кінські перегони в Ірляндії, але певне значіння вони ще мають — головно тому, що, як всякий знає з практичного життя, ціни на поживу постійно підносяться в гору й життя постійно дорожіє.

Звіт Федеральної Торговельної Комісії важний якраз тому, бо він приступає просто до питання: чому ціни на средства поживи такі високі? Відповідаючи на це питання, Федеральна Торговельна Комісія подає за найважнішу причину високих цін факт, що багато підприємств, що торгують засобами поживи, здобули собі в своїх спеціяльних сферах монопольне становище. Себто вони знищили всіх конкурентів так, що вони самі встановляють довільно ціни. Федеральна Торговельна Комісія не говорить голословно, але згадує поіменно як монопольні орґанізації „Дженерел Милз", „Армур енд Ко.", „Нешенел Бискит Ко.", „Нешенел Дейрі Продактс" і молочарське підприємство Бордена.

Далі Федеральна Торговельна Комісія стверджує, що торговля деякими засобами поживи стала чистим рекетом. Сюди належить, наприклад, торговля картофлею, а подекуди торговля сиром.

У торговлі тими засобами поживи, що не обняті рекетами ні монополями, торговля знаходиться в руках посередників, які поїдають величезну частину тої ціни, що її платить за ці засоби споживач. Ці посередники з одного боку дають низькі ціни продуцентам, себто фармерам, а з другої сторони рахують високі ціни консументам.

Федеральна Торговельна Комісія подає на ці лиха цілу низку рад. Проти монополій та рекет треба буде виступити при помочі відповідних заборонних законів і процесів. Проти визиску фармерів і консументів посередниками Комісія радить завести з одного боку систему фармерських ринків під контролею уряду, а з другого боку систему споживчої кооперації. Фармерські ринки визволять фармерів з лабет посередників, а кооперативи споживачів знесуть зиски посередників до рівня коштів торговельної служби.

Як звісно консумційні кооперативи в Америці дуже часто падали через невміння або нечесність менаджерів. Сподіваються тепер, що повязання консумційних кооператив з федеральними ринками збуту причиниться значно до уздоровлення кооператив.

Ці пропозиції може не розвяжуть остаточно справи цін поживи, але зроблять в цій справі значний поступ. На жаль, велика частина цих пропозицій ще довго лишиться пропозиціями на папері через загальне непідготування суспільства в пекучих питаннях власного життя.

ПУШКІНСЬКА „СВИСТОПЛЯСКА"

Большевики відкрили Пушкіна.. Досі був він „царським підлизником", тепер — нагло став народним, всенародним поетом. Його роковини смерти (1837—1937) обходить цілий СССР, і то **на приказ Сталіна.**

І відбуваються правдиві орґії безличности і цинізму!

Не тільки росіяни його славлять. Ні, **приказано** і всім іншим народам, що є під пануванням Москви, славити його як свого **„рідного", „нашого".** Нещасний Тичина — колись добрий поет, тепер надворний співець московського диктатора! — називає Пушкіна — **„улюбленим нашим".** Інші малоросійські письмаки кричать, що Пушкін — був і є і буде славним на Україні... **Навіть хвалять його за те, що ганьбив Мазепу!** Навіть забувають, що Мазепа всеж таки повставав не проти „дорогого, улюбленого вожда світової революції", а **проти царя...**

А „Правда" пише, що „вірними помічниками царських русифікаторів, що не допускали Пушкіна до українського народу, були українські націоналісти... Донцови, Єфремови, Шаповали... Отці Донцови, Шаповали, Єфремови оклеветали великого поета, називаючи його „чужинцем, москалем, ворогом України"... Отже з того виходилоб, що ті, хто не допускав **російського** поета до **українського** народу, був... **русифікатором** України!

Це найкраще вказує, до якого цинізму й забріханости дійшла сталінська банда, до якого льокайства її прислужники на Україні...

Але нащо нагло це незвичайне вивищування большевиками поета, що був царським камер-юнкром і патріотом царської імперії? **Власне для того!** Комуністична ідея, як ідейний звязок, що тримав укупі большевицьку імперію, дістала в лоб. От тому Кремль і старається на місце тої ідеї — поставити нову, **староросійську патріотичну імперську,** яку сам звеличував Пушкін. Цеж Пушкін **звав Мазепу „зрадником",** цеж він жалував, чому гетьман не скінчив життя на шафеті. Цеж Пушкін підносив під небо діло Петра І-го („що розпинав нашу Україну"), цеж він голосив, що в російській імперії — „от финскіх хладних скал до пламенной Колхиди", від „Кремля до стен недвіжнаво Кітая" — все одил „русскій народ"!... Цеж він лаяв Европу, кажучи, що **російському кріпакові** краще живеться як **вільному англійцеві...**

Ось чому большевики вигребали з забуття цього **імперіяліста і шовініста, і ворога України:** щоб на його **імперській поезії** виховувати свої маси (наші) в любові до московської імперії, — а наші маси спеціяльно — в злобі і ненависти до наших великих традицій...

Росія хутко переображується в стару, передреволюційну, чорносотенну і шовіністичну царську імперію. Пушкінська орґія — це найкращий доказ.

ОЗБРОЄНА ГОЛУБКА МИРА

Отже стоїмо перед новими перегонами зброєння! Правду кажучи, фабрики воєнних припасів вже давно працювали і в день і в ночі, зміняючи робочий персонал тричі на добу. Але — очевидячки, цього тепер вже мало. Треба будувати нові фабрики, треба знаходити нові тисячки відповідних робітників, і треба особливо підшукувати все нові засоби для піднесення воєнної готовости найдорощого з воєнних припасів, себто людської маси.

Все це — певна річ! — не в намірах якогось нападу, не в цілях здобуття нових територій, не в цілях накинення своєї віри мілонам іновірних, як то бувало в давні часи, ні, — боронь Боже! — це все робиться тільки задля.. мира. Або, кажучи офіційною фразою: — „щоб в цілком недвозначний спосіб спричинитися до втримання світового миру".

Початок зробила Анґлія. Досвід італо-етіопської війни, коли анґлійський уряд побачив себе в неможливості перейти від загроз до дії, залишив в душі анґлійських політиків вельми неприємний спогад, і, одного ранку, після низки кошмарних ночей, в світовій пресі зявився проєкт кольосальних анґлійських зброєнь, що коштуватиме анґлійських громадян піднесення податків на 18%.

Анґлія розпоряджає незмірними багатствами, і вона вирішила кинути ці багатства на важницю, щоб переважити ними революційний вал незадоволених. Вона помилилася. Світова революція — (не та, що про неї мріяли большевики, а цілком протилежна, **революція не пролетарів, але пролетарських народів,** міцно в середині споєних) — не може бути спинена.

Тимчасом, сподівання про анґлійські зброєння викликало відповідну реакцію в Амеирці, що не хоче залишатися ззаду своєї колишньої метрополії, — а зброєння Америки й Анґлії не могли не відбитися на плянах японського розбудовання. І так колесо пішло повною ходою.

Росія переконалась, що у неї замало фльоти, щоб пускатися в авантури на Середземному морі, й тому рішила звернути свою увагу на розбудову підводних човнів та великих панцирників. Її добра приятелька Франція, здогадуючись, що Росія з тим може трохи спізнитися, проголошує наразі, що хоче й собі мати фльоту, яка дорівнювалаб італійській і німецькій разом, — Італія й Німеччина, підперезуючись міцніше, запевняють, що вони, очевидячки, теж не стоятимуть на місці нерухомо.

Але тим часом, як нації, багаті на гроші, звертають найбільшу увагу на **прилади** війни, нації, бідні на гроші, звертають найбільшу увагу на **людей,** що тими приладами керуватимуть. Велика фашистівська Рада на засіданні 1-го березня вирішила, що все італійське населення — від 18 до 55 років — вже тепер мусить знаходитися в стані воєнної готовости. А така собі невелика Чехословаччина, покладена між молотом і ковалом великих держав, наразі видає розпорядок, що **всі** громадяни чехословацької республики мусять до 30 березня 1937 року придбати собі антиґазові маски, що продаватимуться по виключно дешевим цінам, а бідні люди отримають їх і задурно. І все це — теж для втримання миру, на честь отої мирової голубки, що, замісць ніжного воркотіння починає видавати з себе справжнє рикання льва!

Ось нарешті, кілька дат і цифр, що дадуть приблизне уявлення, скільки коштує утримання оцеї небезневинної голубки:

11. січня цього року комісар фінансів Советської Федерації (нам землячок Гринько) підніс Центральному Виконавчому Комітетові військовий бюджет, що передбачає збільщення видатків на 30 відсотків в порівнянні з бюджетом 1936 року і на 70% в порівнянні з бюджетом на зброєння у сумі 19 міліярдів франків.

10. лютого анґлійська палата послів ухвалила видатки на 400 міліонів стерлінґів на воєнні зброєння.

Знову італійська фашистівська рада, не розпоряджаючи відповідною скількістю міліярдів грошей,, виставляє в поле ціле своє чоловіче населення,, цебто яких десять міліонів людей, а крім цього звертається за допомогою до багатства мозкової енергії й палкого патріотизму нації. Бо, як каже офіційний комунікат, тільки з допомогою науки, мужньої витревалости та духа, готового на будь які події, народи, менш обдаровані, можуть боронитися від нападу народів, багатих на гроші й сирові продукти...

Набуваймо й ми цеї мужньої витревалости та будьмо готові до всіх можливих подій, щоб використати їх вчасно для ідеї нашої української державности, без якої ми тільки матеріял для подій, а не їх рушій.

Евген Онацький,
Рим.

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ФРАНКО-СОВЕТСЬКИХ ВІДНОСИН

Прийнято вважати, що до визнання советського уряду Францією найбільш спричинилися ліво настроєні французькі політичні круги. На діліж, головна „заслуга" в цьому належала нікому іншому, як.. французьким капіталістам. В тому часі (1924 р.) советський Союз — вже визнаний рядом европейських держав — почав розвивати широкі торговельні звязки з закордоном, головним чином з Німеччиною, Анґлією й Італією. Промисловці згаданих країн могли з великим прибутком продавати Москві ріжнородні товари, з яких особливий попит мали машини та інші предмети фабрично-заводського устаткования. Приступивши до розбудови власної промисловости — большевики за цей закордонний імпорт платили тоді „солені" гроші... Французькі капіталісти „принципово" були „непримиримими" противниками большевизму! Але визнавали засаду, що можна гандлювати (не порушуючи „принципів"...) навіть з людожерами... Визнаючи цю засаду практичною, — впливові круги великої французької буржуазії повели енерґійну кампанію в користь офіційного визволення советської влади. Вся „механіка" цієї кампанії полягала на розрахунках, що вслід за визнання буде встановлений з Москвою вигідний торгівельний договір і французькі промисловці перехоплять з чужих кишень до власних значну частину закордонних советських замовлень.

Цю кампанію в користь визнання большевиків підтримувала й та частина французької буржуазії, що мала в своїх „портфелях" вартісні папери старих російських боргових зобовязань. Большевики прийняти на себе ці зобовязання царського уряду не хотіли, але французькі буржуа були переконані, що при визнанні Париж змусить Москву до уступок і в цьому питанні. Отже, як бачимо, намічалися виключно економічні завдання.

Акт признання СССР начисляє за собою вже майже 13 років... А наслідки його цілком опрокинули сподіванки французьких капіталістів. Сталося те, чого вони ніяк не передбачали: події привели до тісного політичного зближення СССР і Францію, натомісць економічні звязки (в яких буржуазія була найбільш зацікавлена) не тільки не дали очікуваних користей, але є причиною постійних нарікань й невдоволення.

Хоч виглядає це дивним, але при зростаючому політичному контакті Москви й Парижа — господарські звязки між ними все слабшають, і при тому з виразною некористю як раз для Франції. Щоб в цьому переконатися, досить поглянути на такі цифри. Вивіз французьких товарів до СССР, що обчислявся в 1934 р. в 250 міліонів франків — в минулому році впав до 100 міліонів. Водночас ввіз до Франції советських товарів зменшився відповідно з 403 міліонів до 300 міліонів. І щонайважніше при цьому, торговельний білянс Франції з цих операцій вийшов пасивним!

Ослаблення франко-советської торговлі проявляється й в тих катеґоріях товарів, що в них Франція найбільш зацікавлена. Наприклад ввіз советської нафти знизився з одного міліона тон в 1934 р. до 274 тисячі тон в минулому році.

Назагал, надії французьких промисловців знайти в СССР широкий ринок збуту не виправдалися. Їх невдоволення все зростає. Але це не перешкодило Москві виступити в Парижі з домаганням позички на суму 1. міліярда франків для... фінансовання советської торговлі з Францією! Механізм цієї московської комбінації полягає в тому, щоб платити за французькі товари французькими грішни! Зрозуміло, що цей проєкт залишився „без відгуку" з боку французьких ділових кругів. Не краще вийшло й з надіями одержати заплату по старим російським боргам. Советська влада робила в цій справі ріжні „пропозиції", що мали одне призначення — відтягати полагодження цього питання в безконечність. В такому положенні знаходиться воно й тепер...

Так провалилися розрахунки французької фінансово-промислової буржуазії. Купивши советського „кота в мішку" — вона „капіталізує" тепер із нього самі тільки неприємности! Її преса повна скарг і нарікань з того приводу. Але чи навчив її цей сумний досвід? На жаль — ні. Жага робити „процент на процент" справді подібна на наркоманію! І французькі промисловці знов видвигають новий проект активізації торговлі з советським Союзом. Суть його в наступному. До диспозиції Москви хочуть поставити крєдит в сумі 5 міліярдів франків, які мусять бути використані для советських замовлень у Франції.

Хто переглядає спеціяльну советську пресу, може сказати з певністю, що й з цього проєкту нічого не вийде. В Москві вже ставляться й до нього дуже зимно. Чому? — запитають. Атже СССР., з уваги на політичне порозуміння з Францією, мусів би звертати більшу увагу на її економічні претенсії? Як раз — навпаки! Така вже тактика советського уряду, що на найдальші економічні уступки він йде якраз в тих країнах, де сподіється за це здобути потрібні йому політичні позиції. Там же, де ці позиції вже здобуті — Москва стає безцеремонною.

М. Орґанський.

М. О. Лейкін.

ПІД ЕСПАНСЬКИМ НЕБОМ

Гумористична повість.

(22)

— Вже темно, місяць світить, а еспанок якось не видати, бо деж любко міг би уладжувати серенаду серед такої сутолоки — говорив Іванів.

— Я гадаю, що ніхто не уладжує серенади вечором, лише нічю — запримітила Ґлафіра Семенівна.

— Чодім на спокійнішу вулицю, може там і скорше щось підглянемо.

Перейшли кілька погано освітлених перевулків, та ніде нічого романтичного не побачили. На лавці серед скверу сидів кухар у білому фартусі та білій шапочці та розмовляв із гарною горничною. Ґлафіра Семенівна сказала з усмішкою до чоловіка:

— Ось маєш залюблену пару!

— Ти собі жартуєш, а я справді рад би прислухатися еспанській серенаді.. Може бути, що еспанці виходять із ґетарами щойно пізно вночі. Тому треба би вибратися нічю на звіди.

XVII.

— Страшно хочеться мені пити — сказала Ґлафіра Семенівна як вернулися із проходу. — Можеб напитися чаю?

— Дуже радо. Маємо самовар у себе...

— Це правда, та ті дикі еспанці насиплять нам знову чаю до самовара.

— Є на це спосіб. Я сам наставлю самовар, без помочі готелевої служби.

— Тут у кімнаті? — здивувалася жінка.

— Чомуж би ні? Маємо чай, чайник, дві філіжанки та цукор.

— Та як розігрієш воду без вугля?

— А ось на ватрані лежать якісь поліняя, що мають представляти еспанські дрова Наллю до самовара води з карафок, що їх на ніч приготовили. Зараз роздягнуся та забеpуся до роботи.

— Бійся Бога, надимиш іще в кімнаті та ще зачадимося.

— Е, чого я мав би надимити! Поставлю самовар при ватрані, то дим піде в комин.

— Я волілаб, щоб ти прикликав цю вусату французку, їй можна пояснити, щоб не всипувала чаю до самовара.

— Вияснимо їй це завтра докладно. Колиб я задзвонив, прийшлаб ця горнична, з якою годі розмовитися по французьки. Якось собі порадимо — сказав Іванів і взявся наливати води у самовар.

— Відкіляж візьмеш вугля? У ватрані є лише камінне вугля, а воно не добре до самовара.

— Ґм... Правда... — роздумував Іванів, та зараз сказав: Ба! А відчогож маю голову на карку... Розпалю у ватрані, а як дерево перепалиться, накидаю до самовара вугля, яке останеться з дров.

Обоє ждали на вугля, посідавши перед ватраном, а Іванів приглядався своїм чоботам, вимащеним лоєм.

— Щож це тобі в око? — спиталася нараз жінка.

— Бестія комар вкусив мене, як ми проходжувалися сквером. Страшно свербить мене...

— Порядно напухло тобі...

— Невжеж?! — злякався чоловік і підійшов до дзеркала.

— Я гадаю, що тебе мусіла вкусити якась більша комаха, бо від комаря так не спухло би. В Еспанії так-звані еспанські мухи, зяких роблять катаплязми, то певно мусіла тебе вкусити така муха...

— Далебі, правду кажеш! Я чую, що мені пухне всеньке лице. А хай це чорти... Ой мусів укусити мене і в ніс, бо чую, що мені ніс росте. Гарна історія! Ті мухи певно покусали мене біля фонтани на сквері — говорив — Іванів, як приглядався у дзеркалі.

— Добре, що бодай мене не покусали.

— Ага! Приглянься у дзеркалі. Ти також маєш порядного ґудза на чолі!

— Е, жартуєш — сказала Ґлафіра Семенівна, підходячи до дзеркала, та зараз скрикнула:

— Ах, Боженьку! Чогож ти тягав мене по тих скверах... Самособою, що всякі комахи збираються при фонтанах... Щож я робитиму тепер? Тобі дурниця, бож ти мужчина, а жінку такий ґудз страшно опоганює. Якжеж я завтра покажуся цьому офіцирові з такою прикрасою на чолі! Ах Боже! Таж мені й горішня губа спухла! Треба щось робити, бо до завтра пухлина ще пошириться.

— Знаєш що, серце, можеб прикласти кольонської води? Маєш кольонську воду?

— Маю. То дивне, що я не чула бреніння тих комах... — говорила Ґлафіра Семенівна, натираючи собі чоло й уста кольонською водою.

— Дайжеж і мені трохи цієї води...

— Чекай. Мушу подумати насамперед про себе... Ти зрештою любиш такі пригоди, а я не могтиму показуватися людям... Іди собі звідсіля... Не крутися коло дзеркала, бо не бачу добре, де треба натирать. Ти краще настав самовар, бо дрова вже вигоріли.

Іванів пішов до самовара. Біля ватрана не було ні щипців ні лопатки, тому став вибирати вугля ложкою, яку привязав до палиці. Як вкинув вугля до самовара, взявся роздувати вогонь у ньому холявою чобота.

— Я як Робінзон Крузо на безлюдному острові — говорив до себе. — Ні вугля, ні щипців, ні лопатки, ні мішка до роздмухування вугля, а ми нібито приїхали до столиці европейської держави! Га, нема чого дивуватися, ці дикуни не мають поняття як наставляти самовар і запарювати чай, коли їм здається, що Манзанарес це ріка!

Самовар закипів небаром, зате вся кімната була повна диму. Треба було відчинити вікна. Як Іванів відчиняв вікно, кликнув до жінки:

— Дивися... Он там на бальконі стоїть якась еспанка... Певно жде на середнаду...

— А хай їй трястя з її серенадою! Через твою глупу цікавість ти наразив мене на таку неприємність.

— Не хвилюйся, серце... До завтра все зникне.

— Дай мені спокій! Я знаю, що як комар укусить, то пухлина збільшується на другий день, а що щойно говорити, коли вкусить еспанська муха! Замкниж вікно, бо ще напустиш у кімнату тих еспанських огидливих комах!

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЩО ЦЕ ТАКЕ?

У донесенню новинкарської організації „Асосіейтид Прес" про вилет Амелії Ірґарт з Овкленда в подорож літаком довкола світу пишеться про цю летунку як про „Місс Ірґарт", а потім пишеться, як вона прощалася з своїм чоловіком, Джорджом Палером Патменом.

Що це таке? — скаже читач. Ні корова, ні телиця?

Одначе, це тільки вислід звичаю жінок в анґльо-саксонськім світі задержувати своє дівочі імя, коли людина зробила це імя славним. Через те Місс Ірґард все називається так, як вона називалася, коли вперше стала звісна як велика летунка. Через те письменниця Фені Герст називається далі своїм дівочим іменем, хоча вона вийшла заміж. Через те фільмові артисти задержують своє імя, під котрим вони добули собі славу, а не зміняють його за кождим своїм подружам.

НОВІ ДОРОГИ.

Уряд міста Ню Йорку казав завалити великий комин, 227 стіп високий, що стоїть на будинку підприємства „Ню Йорк Санитері Ютилізейшен Ко." Мають під комин підложити ладунок динаміту, а посадник міста має натиснути на електричний ґузик і звалити коминище.

Комин, що його мають валити з такою церемонією, засужено на завалення тому, бо він стоїть на дорозі літаків, що курсують з недалекого летница Флойда Бенета.

Давно перешкодою на дорозі бували пні дерев. Як це говориться в пісні:

Поїхала баба в ліс
Без підтоки, без коліс,
Зачепила баба в пень,
Тай сиділа увесь день.

Комини тоді нікому не стояли в дорозі. Коло фабрик ставили високі комини: чим вищий комин, тим сильніший продув повітря в печах фабрики.

Та нині, як літання стало досить звичайним способом комунікації, комини стали небезпекою для подорожних. Що це не фантазія, а суща правда, показує нещасний випадок з відомим чеським фабрикантом Батьою, що згинув з своїм пільотом, ударивши літаком об фабричний комин.

ЧОМУ В НИХ Є БАГАТО ПИСЬМЕННИКІВ?

„Ню Йорк Таймс" подає в уступі „Книжкові вісти":

„Видавнича спілка Саймона й Шустера видасть дня 30-го березня цього року нову повість Джозефіни Джансон, котра дістала була нагороду Пулицера за свою повість „Нав ін Новембер". Нова повість називається „Джорданставн". На два тижні до випуску в світ цеї повісти вже продано 8,000 примірників".

Це не бляґа. Так, в Америці купують книжку ще до її появи. Продавці („сейлсмени") накладця, що вибираються в дорогу по краю продавати книжки, часто беруть зі собою не готову видрукувану книжку, а тільки так звану „домі", себто окладинки з чистими картками величини будучої книжки. „Сейсмен" оповідає купцеві про автора, про книжку, і бере замовлення.

У цей спосіб продавці Саймона й Шустера дістали замовлення на 8,000 примірників книжки, що появиться аж за кілька тижнів. Скільки книжок можна би в цей спосіб продати в нас?

НЕСЛУШНЕ ПОРІВНАННЯ.

Очевидно, сподіватися продати в цей спосіб 8,000 примірників було би несправедливо. Адже Саймон і Шстер продавали свою книжку серед 130 міліонів людей, а українську книжку можна би продати лишень між пів міліона людей. Отже не можна сподіватися продати серед нас 8,000 прмірників, але десь 250 разів менше.

Отже скажім 30 примірників.

Чи можна? Скажім, що котрийсь з великих українських письменників написав нову книжку. Чи почувши про неї, знайшлося би в Америці 30 цікавих людей на новий твір великого українського письменника?

Та не кажім про книжку, котрої ще нема. Скажім про книжку, котра вже є. Скільки читачів знайшлося би на збірку оповідань найбільшого українського письменника дрібних оповідань, Василя Стефаника?

КНИЖКА И АВТОР.

Цікаве явище з цим Василем Стефаником: у своїй автобіоґрафії, писаній для київського видання, він згадує лишень коротко про свою дружину: „Від 1904 року, коли то я оженився з донькою мого приятеля, Кирила Гаморака, мешкав я в свого тести... Моя жінка умерла на початку року 1914 й оставила мені троє хлопців...".

Зате в ній попадає багато даних при книжки, котрі Стефаник читав:

„Мені кілька місяців помагав учитися Іван Плешкан, старший ґімназист із сусіднього села. Він дав мені читати Квітчину „Марусю"; тієї „Марусі", крім перших кількох карток, я й дотепер не читав, хоча тоді дістав за непрочитання книжки доброго ляпаса. Аж у 3 клясі перечитав я повість Мирного та Білика — „Хіба ревуть воли, як ясла повні"...

„Я належав до тайного кружка учнів, які збиралися по передмістях, щоби разом читати реферати та складати гроші на нові книжки та часописи. Бібліотека цього кружка складалася з 400 томів, в більшості українських, а то були й польські й російські. В 4 клясі ми на спільні гроші спровадили два величезні томи писань Гліба Успенського по-російськи. Не знаю, чи хто з моїх товаришів перечитав Успенського, але я через два роки з ним не розлучався і, хоч дуже тяжко було зрозуміти жарґон його „Расторяевой улицы", то все я його перечитав, і він мав на мене в ґімназії найбільший вплив..."

ЯК НАВЧИВСЯ ЧИТАТИ?

Слова Стефаника про його читання книжок незвичайно цікаві для всякого, що хоче читати, а якось не може до цього взятися.

Такі люди частенько говорять: „Мене зле вчили! Якби там мене були буком підогнали до книжки, то з мене нині був би певно великий читач"...

Стефаник каже, що, як Іван Плешкан йому дав Квітчину „Марусю", то, хоч Плешкан Стефаникові й доброго ляпаса дав за нечитання книжки, то Стефаник усе таки її не прочитав. Зате пізніше, як ученики самі зорґанізували собі кружок, то вони віднімали собі від уст хліба, щоби бібліотеку складати, й книжки читили, хоча за приналежність до тайного кружка вчителі могли покарати навіть вигнанням з ґімназії.

Отже замісць нарікати на тих, що вчили, а не били, чи не краще було би братися за ріжні книжки? З котроюсь з них уже смак до читання прийде.

У гостинниці.

Гість: Пане вейтер, цей швайцарський сир такий дорогий, начеб сам Вільгельм Тель повистрілював в ньому діри.

ДЕВЯТНАЦЯТЬ РОКІВ САМОСТІЙНОЇ ЛИТОВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

(Кореспонденція з Литви).

В місяці лютні (16-го) святкувала литовська нація девятнайцятьліття власної держави. Цей девятнайцятьлітній період в новій історії Литви можна очеркнути не тільки як період великих зусиль, але теж великих досягнень в закріпленню та розбудові власної державности в усіх її ділянках. Що ті досягнення та успіхи є великими, можна оцінити доперва як слід по змальованню бодай грубими чертами стану, що існував на литовських землях до часів проголошення власної державности та по зясуванню умовин, серед яких прийшлось литовській нації свою державність здобувати та опісля закріплювати.

Литовські землі, з виїмком клайпедської области, творили як відомо до часів світової війни ґубернію в складі російської імперії. По криваво згноблених литовсько-польських повстаннях в роках 1831 і 1863 запанував на литовських землях жорстокий окупаційний московський режім з ясно опреділеною ціллю винищити економічно і культурно литовський елемент, щоби в цей спосіб лекше цю країну **засимілювати.** Остатки литовських вельмож опинились на засланні в Сибірі, або потонули в московському чи польському морі, себто московщились чи полячились. На місце національно свідомих литовських поміщиків прийшли москвини або ті польські шляхтичі, що вже давніше покорились були московській владі та в часах повстань доказали своєю поведінкою свою льояльність супроти Москви (прим. ґраф Тишкевич, власник великих лятифундій коло Паланґи).

Не було теж середного стану, бо вся торгівля опинилась в руках жидів, що прогнані з великих міст центральної Росії шукали тут як і в інших окраїнних провінціях можливостей екзистенції.

Литовської національно свідомої інтеліґенції було так обмаль тому, що московська влада позакривала литовські школи та недопустила взагалі литовців до державних урядів в корінній Литві. Ті литовці, що здобули вищу освіту чи то на московських високих школах чи заграницею, мусіли шукати праці в корінній Московщині або в інших російських провінціях. Лише мала горстка, і то доперва по 1905 році, могла себе примістити в Вильні і звідсіля шляхом поширювання нелеґальної литовської літератури держати контакт з масами та плекати серед них почуття національної свідомости.

Подавляючу більшість литовського населення творило селянство. Доля його не була теж завидною. По природі бідна країна була видана на поталу великим московським кацикам та урядовцям. З огляду на некорисне ґеоґрафічне положення тої країни московська влада не творила там ніяких ані економічних ані теж промислових баз, в противенстві до Естонії чи Латвії. Конечність прожиття гнала тих зубожілих і безземельних селян на зарібки в глибину Росії або на еміґрацію за океан, так що природній приріст населення властиво спинювався поза рідною землею. Після статистичних обчислень **одна третина литовської нації опинилась в Америці.**

Відповідно тій московській політиці виглядали теж села і містечка в Литві. Села були занедбані і бідні. Містечка були переповнені жидами та перенесеними туди за кару московськими урядовцями, так само крайно занедбані, куди західна культура не поставила навіть була перших кроків. Розговірна мова по містам була московська, лише тут і там мож було почути польську мову або жидівський жарґон, а вже дуже рідко коли литовську.

В такому то невідрадному стані зустріла литовську націю світова війна, російська революція, упадок царату і німецька військова окупація. Треба тому **подивляти,** що не зважаючи на цей впрост катастрофальний стан литовці здобулись на той великий чин проголосити самостійну литовську державу дня 16-го лютня **1918 року.** Закріплення тої державности було теж в виду тих умовин ще тяжчим. Вправді найближчі сусіди як Німеччина, советська Москва та Польща погодились формально з самостійністю Литви, але на ділі їхня політика змагала **підчинити** Литву. Німеччина хотіла посадити на литовському престолі якогось німецького князика і тим способом прилучити Литву до Німеччини. Польща знова мріла про відродження давно погребаної ягайлонської ідеї. Советська Москва хотіла знова завести там большевицький устрій, що на ділі булоб означало втрату державної самостійности. **Одна тільки відновлена українська національна держава** станула без застереження на становиську цілковитої державної **незалежности Литви** і як тільки могла старалалась помогти відновленій литовській державі. Німеччина не дозволила творити литовського війська; Польща створила там свою підпольну військову орґанізацію (ПОВ) з теперішним міністром суспільної опіки Косцялковским на чолі, большевицька Москва післала тамтуди спершу своїх аґентів а опісля по заломанню німецького фронту теж червоні частини. Тому теж по розвалі центральних держав прийшлось відновленій литовській державі вести рівночасно війну з трома противниками: з балтійськими частинами Бермонта-Авалова, з большевиками і поляками. Двох перших ворогів Литва прогнала зі своєї території. Мусіла натомісць цофнутись з Вильна, яке захопив на таємне доручення Пілсудського ґен. Желіґовский і при помочі опереткового сойму зголосив вірнопідданість Пілсудському. Литовський уряд мусів перенестись тоді до Каунас і там приступив до розбудови своєї державности. Без сумніву, що втрата Вильна та Виленської области дуже болюче відбилась на Литві, бо Вильно було колискою колишньої могутньої литовської держави і з Вильна йшло національне відродження литовського народу, а врешті ця частина Литви (1/3 литовської території) була під економічним зглядом ще найбагатішою. Здаючи собі з цього справу, що в даній час війною тої території відзискати не зможе, обмежився литовський уряд до славного протесту, заявив, що з Вильна **ніколи не зрезиґнує** та зірвав всякі зносини з Польщею. Цей стан треває по сегоднішній день. Литовська держава відтята „добрими" сусідами від західньої Европи, мусіла мати доступ до моря, оскільки не хотіла скорше чи пізніше попасти в залежність від котрогось з сусідів. Цю справу розвязали литовські шауліси, які заняли Клайпеду.

(Кінець буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„СВЯТОСЛАВІЯ".

Тобі, князе Святославе! Присвячую ці думки, які незадовго знайдуть форму та зреалізуються живим єством, щоб зі спокійним **„Іду на вас"** — йти до перемог над всім слабим, химерним та безхарактерним.

Тільки здоровий інтелект та сильний дух зле чуються в слабому тілі. Тільки здорове, сильне тіло в стані проявити максимальні інтелектуальні вартості людини.

Модним знову стало тепер слово Спарта. Знесилені та бездержавницькі нації, свою силу чи ратунок бачать в наслідуванню старої Спарти. Але ми цього не потребуємо, пощо нам чужі Спарти, коли маємо свою власну, славну, стару традицію Святославової, княжої дружини.

Рідко яка нація може похвалитися таким сильним, шляхотним, певним себе провідником народнім, яким був наш **князь Святослав-Завойовник.**

Плекаймо в собі культ ось такої шляхотної й боєвої князівської доби.

Хай відібється вона могутньою лупою у „Всеукраїнськім уладі індивідуальної культури тіла, розуму, волі та духа".

Назвім його коротко: **„Святославія".** А кинувши, хочби й цілому світові в очі гасло Святослава **„Іду на вас",** йдім на нього, чи через нього, — **до себе,** — до нашої мети — **України.**

Хай наша Спарта-Святославія буде суворою школою інструкторів-провідників, якто виховували новий тип людини: завжди шукаючий нових вартостей життя. Людини, яка з радістю приймає і найтяжчі обставини та з успіхом на устах бореться за краще завтра.

В сучасний мент, коли всі могутні держави збройться, духово та матеріяльно підготовляючи свою молодь, гартуючи її до неминучої війни, що може вибухнути кожної хвилини, — чи можемо, чи маємо, право ми — велика бездержавницька нація — залишатися безчинно, інертною, животіючою масою?

Чи маємо право марнувати такий дорогоцінний час? Ні! Ми мусимо завжди, неустанно мати напружені мязи, щоб бути готовим до скоку на свого ворога.

Надходить слушний час...

За нами правда, — перед нами перемога.

А. Д.

ВІДВІДИНИ В ЖІНОЧІЙ РЕМІСНИЧІЙ БУРСІ У ЛЬВОВІ.

В часі мого побуту у Львові я мала нагоду відвідати дівочу реміснчу бурсу, в якій перебувають на удержанню 24 українські дівчині, що вчаться ріжних ремісничих фахів. Помогла мені в цього пані Говиковичева, яка своїми невсипучими трудами і двократною поїздкою до Америки за жертвами найбільше причинилася до куплення власного будинку для названої бурси.

Сама бурса робить гарне враження: внутрі чисто і гарно прибрано. Надзирателькою її є пані Левицька, рідна сестра Ольги з Левицьких Басараб. Я мала приємність запізнатися з нею, як також з декількома ученицями, які в цю пору були вдома. З 24 дівчат, що є у віці від 14 до 22 літ, є 9 сиріт. Дві з них приміщені зовсім безплатно, сім за знижкою. Одну ученицю удержують „Українські Самостійники Державники" з Шікаґо, посилаючи їй по $5 місячно. Дівчата в більшості ходять до ремісничої школи „Труд", кілька ходить до доповняючої школи, крім цього вони ще практикують у приватних варстатах. Нагляд над бурсою мають пані з комітету. Одна з них, пані Рижевська, провадить „Самоосвітний Кружок".

Справа опіки над українською ремісничою молодю є дуже важна. Наша ремісича молодь, з браку опіки з боку свідомих українських чинників, звичайно пропадала у чужих і винародовлювалася. А через те, що наші ремісники винародовлювались, характер наших міст тратив український національний вигляд. Це зрозумів гурт українських осіб, між якими була пані Говикович. Вона то використала свій побут в Америці 1929 року і перевела тут збірку на ремісничу дівочу бурсу. Збірка принесла суму $4,000. Ці гроші пані Говикович, як повернула до краю, передала товариству „Опіки над Молодю", яке зчерги закупило дім на ту ціль при вул. Кошаровій ч. 2, у Львові. Та цей дім не був вцілости заплачений готівкою; залишилось ще троха довгу на сплату, який бурса тепер сплачує піврічними ратами по 400 злотих. Беручи під увагу теперішні тяжкі часи, коли то гріш дуже подорожів, а реальности впали, цей довг тяжко відбивається на провадженню бурси. А шкода, бо ця бурса веде дуже корисну роботу серед української суспільности. Що року вона випускає кільканацять фахових робітниць, які по місточках і селах несуть не лиш фахове знання широкому українському загалові, але також ту національну свідомість, якої вони набрали в тій бурсі. Колиб українська американська суспільність постаралася їм цей довг сплатити, то тим зробила би дуже корисну роботу.

Н. Гнатюківна,
Дітройт, Міш.

Несміливий.

— Коли вже мусите просити милостині, то будьтеж бодай тверезі, чоловіче!

— Це не дасться, прошу пані. Як я тверезий, то стидаюся просити милостині.

ЕСПАНЦІ НА ЕМІГРАЦІЇ.

Часопис „Прес", що виходить у прикордонному французькому місті Байоні, помістив статтю про еміґрантів із Еспанії. Між іншим читаємо там таке:

„Ми відвідали багато французьких міст здовж еспанського кордону. На двірцях, ринках, у парках, у пристанях, усюди стрічали ми молодих людей, що вистоювали бездільно або із зацікавленням читали часописи. Ми підійшли ближче та переконалися, що часописи еспанські.

Вечором по ресторанах, барах і винарнях усі столи заняті молоддю, що безжурно грає в карти. Самособою грачі гуторять тільки по еспанськи. Інші молоді еспанці вечорами шляються по вулицях гуртами, вистоюють перед кінами, освітленими виставами та оживлено розмовляють про війну... в Еспанії.

Таке майже в усіх прикордонних містах, від Перпіняну до Байони.

Хто прийшов із північної Франції, де все працює, де не видно молоді, що цілими днями волочилася би безцільно, не може зрозуміти, як можна жити таким життям вичікуючи . . . перемоги цієї чи тої сторони.

Подумає хтось, що ці тисячі молодих еспанців це осілі на постійно робітники, яких багато стрічається по фабриках, копальнях і на ріллі у Франції. Ні! Ці молоді люди то „втікачі" перед цією чи тією воєнною перевагою в Еспанії. Зрештою вони прибувають постійно невеличкими гуртками — скриваючись у безпечній і гостинній Франції.

З чогож живуть ті втікачі?

У Франції та в багато інших краях збирають для Еспанії. Збирають приятелі ген. Франка, збирає протифашистівський комітет і червона поміч.

На місці у південній Франції працюють ріжні комітети, які із зібраних грошей підпомагають „утікачів" із Еспанії. Деякі з них мають трохи грошей. Інші випродують вартісні річи, що їх привезли зі собою.

Коли ми спиталися їх, чому не вертаються до Еспанії, коли вона кровавиться.

Відповідали:

— Бо в нас противники, як візьмуть у полон еспанця, стріляють його. В нас не війна, а пристрасна різня (карнаже).

РЕКОРДОВИЙ АПЕТИТ ЯКУТІВ.

Етнографи, що займаються подібно досліджуванням звичаїв усіх народів, кажуть, що якути (нарід, що живе над побережжами ріки Лени у Сибірі) справді є найпажерливіший нарід на світі. Ніхно не має такого великого апетиту, як якути.

Один учений, що подорожував по країні якутів оповідає:

— Все, що людський жолудок може стравити, їдять якути і то в дуже великій скількости. І найгарячіший чай і зупу можуть проковтнути. Ці напитки пють такі гарячі, що ми навіть устами не могли їх доторкнутися. Я бачив одну якутську дитину, яка зі смаком зїла три воскові свічки, два фунти замерзлого масла та один великий кусник мила. Один дорослий якут зїв на моїх очах цілу задню шинку з вола.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Літературний Вечірок.

Дня 15 березня н. р. студенти курсів української мови влаштували в Інтернаціональнім Інституті при 341 Іст 17-тій вул. в Ню Йорку літературний вечірок, на якому більшу частину програми творили деклямації поем ріжних українських авторів. Поему Олеся „Київ" віддеклямувала панна О. Пасічник. Шевченка „Мені однаково" К. Білоус, зновуж ту саму поему в англійському перекладі Семенини, віддеклямував Ф. Моторний. Франка „Як почуєш вночі" деклямувала панна Гошовська, Шевченка „І багата я" панна Форман, Олеся „Воля" М. Петраш, Тичини „Як упав вже він з коня" Я. Почтар, Лесі Українки „Слово" В. Лакуста. Останній був теж заповідачем програми.

Крім виконавців програми прийшло на цей вечірок кількадесять слухачів. Зусилля нашої дорослої молоді вивчувати українську мову треба всього радо витати. Ці деклямації, у більшості виконані поправно українською мовою, робили на слухачів приємне враження. Додатково до цеї програми маленька дівчина Г. Никифорчин відспівала кілька українських пісень, а по ній пані Гребінчак, відома українська співачка, відспівала прекрасно кілька композицій Лисенка, Січинського і Степового. На кінець панна О. Пасічник в українському строю виконала кілька українських танків. Треба зазначити, що панна Пасічник виконала ці танки з великою ґрацією, легкістю і красою, чим захопила глядачів. Її виступи перед чужою публикою принеслиб нашому мистецтву добру славу.

Курси української мови, яких студенти справляли цей літературний вечерок, відбуваються що понеділка і середи в зґаданому Інституті, від год. 7 до 10. вечером. Від 7 до 8:30 відбувається початковий курс, а від 8:30 до 10 середній. Науку подає проф. Нововірський безплатно, а всі, що бажають вивчити українську мову, можуть у названих годинах звертатись до нього за інформаціями.

Учасник.

— Можете, пані, сміло віддати за мене вашу дочку. Навіть, колиб мені щось сталося, то я забезпечений на велику суму.

— Так, так—відповідає будуча теща—а коли вам нічого не станеться . . .

ВІДОЗВА

до односельчан села Новосільці, пов. Сянік.

Отсим подаємо до відома, що тими днями одримали листа від комітету будови Народного Дому в Новосільцях, пов. Сянік, в якому вони просять нас про поміч. В ньому пишеться так:

„Дорогі братя і сестри, далеко на еміграції! Звертаємося до вас і просимо зрозуміти наше важне положення. В осени 1936 р. ми зачали будувати свій народний дім в Новосільцях і як бачите на фотографії, яку залучуємо, ми вже підтягнули його під крокви. Це великий будинок, 14 метрів довгий і 14 широкий. В ньому ми хочемо умістити читальню і зробити з нього центр, де сходилисьб усі місцеві українські громадяни. Багато було перешкод, заки ми розпочали цю будову. Нам були заборонили будову; минуло пів року, заки знова позволили. Тепер будова поступає вперед, але брак фондів, щоб довести діло до успішного кінця. Ми складаємо все, що хто може, задармо робимо, але те все замало. Не годні ми самі скінчити, а помочі ні звідки взяти. Тяжко нам дуже. Тож просимо вас про поміч.

Посилаємо вам збіркову листу враз з фотографією і просимо вас зложіть жертву від себе і попросіть про те своїх знакомих. Зібрані гроші просимо переслати герез банк на руки о. Стефана Мецінського, або на руки Миколи Бандрівчака, котрий є нашим касієром. Імена всіх жертводавців будуть уміщені на памяткової таблиці, яка буде висіти в читальні. Заразом ми всі будемо вам дуже вдячні за поміч".

Цей лист говорить сам за себе. І ми, як українці, що родилися в тому селі, не можемо цеї справи зіґнорувати. Ми, себто підписаний зі своїм братом, взялися до діла і отсею дорогою просимо всіх краянів, щоб зложили жертви на згадану ціль.

Будова народних домів на Лемківщині є дуже корисна ціль. Цю справу повинна піддержати ціла наша суспільність, а тимбільше ті односельчане, що з даного села походять. Тому ми кличемо всіх, щоб відозвалися на цей поклик. Жертви слати або впрост до краю, на подану в середині адресу, або на адресу нижче підписаного, а він враз зі своїм братом Іваном Тирчином вишле ці гроші до краю на призначену адресу.

Йосиф Тирчин,
209 Wardwell St.,
Stamford, Conn.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На народні цілі.

Союз Українок, ім. Ольги Кобилянської, від. 29, ухвалив на своїх зборах вислати через Обєднання $24, призначуючи ту суму по рівній части на політичних вязнів і визвольну боротьбу.

Антонина Яцишин.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу.

На похороні пок. Френка Підгайного, який відбувся 13. березня, присутні з родини та знайомі покійного, замісць вінка на могилу, зложили на Рідну Школу $8.50. Жертвували: П. Стахів, Н. Підгайний, Н. Турський і К. Гуманіцька по $1; пані Габерман, Н. Мисак, М. Олинець, К. Дубельська і П. Стенчук по 50 це, і А. Прокоп і В. Ґреґорі по 25 ц. Гроші вислано через Обєднання.

ПОСОЛ Н. В. БАЧИНСЬКИЙ ГОВОРИТЬ В ЛЕҐІСЛЯТУРІ.

Як стверджують коментатори обох вінніпеґських щоденників „Фрі Прес" та „Трібюн", посол Н. В. Бачинський виголосив в четвер 4 березня в манітобській леґіслятурі найсильнішу промову, яка там була виголошена підчас дебати над престольною промовою. Коментатор „Фрі Прес", J. B. M., оповідає в своїм куткy "Under the Dome" так:

„П. Бачинський говорив дві години і пів. Його дар вимови є незрівнаний в палаті і при кінці він виглядав, немов би був добрий на ще один день. Він має поставу козака, а голос, як три туби. Його англійська мова має наголос, однакож вона пливе і блищить, як водопад Найяґари. Оплатилосьб навчитися по українськи, аби послухати його в його рідній мові. В українській мові п. Бачинський мусить бути торнадом.

„Його предметом були блуди соціялізму, а головно комунізму. П. Бачинський був колись соціялістом. В імя Маркса він підпалював стіжки в своїм рідним краю. Через те він тепер в Канаді. Прибувши до Монтреалу, він помилково прилучився до паради Армії Спасення, коли побачив „C" на червонім прапорі. Нині п. Бачинський є переконаний, що капіталізм є системою поступу і волі. Соціялізм, по його думці, це схиблення, витворене психопатичними страхами та мріями (Подає цитати). Ленін, як виходить, помер божевільним, а Сталін жиє морфіною.

„Філософія п. Бачинського є, що життя мусить бути боротьбою і що тільки труси піддаються, аби ними порядкував червоний диктатор; що може їх кожної хвилі постріляти. Однакож п. Бачинський каже це ліпше. Марксова теорія історії є „шулюковою філософією". Люди, що випродукували Дикенса, ніколи не стравлять Маркса. П. Бачинський є замітний чоловік но і правдивий поет".

Коментатор часопису „Трібюн", п. А. В. Томас, висловлюється так:

„Промова п. Бачинського була, як землетрус, Найяґара і морська филя, все злучене разом. Він великанськими помахами перешпов історію, економію, філософію, соціольоґію і увесь людський досвід. Соціялістів, комуністів і всіх лівих він відкинув на смітник. Його обширна енерґія нагадувала оповідання про царя, що три рази побив всіх своїх ворогів і три рази повбивав вбитих.

„П. Бачинський є українець, уроджений в східній Галичині 50 літ тому.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(135)

Коли Ґа-Ята зникла в кущах, Тарзан узбройся в терпеливість, щоб чекати аж доки вона не повернe. Він лежав спокійно, не пручався, бо знав, що надаремне буде тим тільки витрачувати свою енерґію. Також не попадав в журбу, бо знав, що це нічого не поможе. Біля нього сиділа Нкіма. Вона бачила, що щось зле, але зарадити тому не вміла. Вона лиш безрадно чухала потилицю.

В цьомуж часі, тільки в іншому місці, Олд Таймер і Калі Бвана продиралися крізь нетрі Деколи вони спочивали на хвилину, але скоро зривалися і далі пускалися в дорогу. Вони знаходилися ще в околицях, в яких бушували малі, карликуваті бебети. Дикуни могли розіслати погоні за ними. Кожної секунди могла зза куща вирватись їх затроєна стріла.

Олд Таймер йшов наперед і розгортав перед дівчиною галузи, або відкидав пеньки, щоб тим влекшити їй прохід. Калі Бвана відчула наглo велику прихильність до цього чоловіка. Взявши його за руку промовила: „Ви стільки зробили і стільки робите для мене добра! Я вам безмірно вдячна". Олд Таймерові бухнула до голови кров й загоріла, придушена любов.

Після кількох секунд надуми, він вхопив її в пояс, притулив до себе і заки дівчина очуналась, поцілував її. Калі Бвана не сподівалась цього. Відрухово вона піднесла руку і вдарила його по лиці. „Як ти смієш?", промовила вона майже крізь сльози, а потім додала: „Я ненавиджу вас". Олд Таймер вдивлявся хвилю в її лице і відтак сказав „Я тебе кохаю, Калі".